EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 03 15
COM(2024) 139 final

2024/0073 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų, klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų, BŽŪP strateginių planų dalinių pakeitimų ir tų planų peržiūros, taip pat kontrolės ir nuobaudų netaikymo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Įgyvendindama strateginius planus pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP), Europos Sąjunga siekia puoselėti pažangų, konkurencingą, atsparų ir diversifikuotą žemės ūkio sektorių, užtikrinantį ilgalaikį apsirūpinimo maistu saugumą. Tuo pat metu ji taip pat siekia remti ir stiprinti aplinkos apsaugą, įskaitant biologinę įvairovę, ir klimato srities veiksmus, taip pat padėti siekti su aplinka ir klimatu susijusių Sąjungos tikslų, įskaitant įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą, taip pat stiprinti kaimo vietovių socialinę ir ekonominę struktūrą.

Valstybės narės parengė 28 BŽŪP strateginius planus, kuriuos patvirtino Komisija ir kurie pirmą kartą pradėti taikyti 2023 m. Pagal juos teikiama tiesioginė parama ūkininkų pajamoms, parama aplinkosaugos sistemoms, taip pat parama, pvz., investicijoms, tam tikriems žemės ūkio sektoriams, kaimo plėtrai, žinioms ir inovacijoms. Strateginiais planais gerokai padidinamas subsidiarumas BŽŪP valdymo srityje ir orientuojamasi į veiklos rezultatus. Išlaidos turi padėti siekti 10 konkrečių BŽŪP ekonominių, aplinkos ir socialinių tikslų, vertinamų pagal keletą bendrų rodiklių.

Kartu su reguliavimo iniciatyvomis, investicijomis į mokslinius tyrimus ir kitais veiksmais, kuriais siekiama Sąjungos aplinkos ir 2050 m. klimato srities tikslų, šiais strateginiais planais prisidedama prie Komisijos plataus užmojo žaliojo kurso darbotvarkės. Atsižvelgiant į tai, Reglamente dėl BŽŪP strateginių planų (Reglamentas (ES) 2021/2115) nustatytos griežtesnės pagrindinės paramos ūkiams sąlygos, o pagal 28 strateginius planus ūkininkams bendrai skiriamos gerokai didesnės, palyginti su ankstesne BŽŪP, paramos aplinkos ir klimato srities tikslams sumos.

Apskritai naujasis modelis veikia gerai. Tačiau pirmaisiais BŽŪP strateginio plano įgyvendinimo metais tapo aišku, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą planų įgyvendinimą ir sumažinti biurokratizmą, būtina atlikti koregavimus. Be to, planų įgyvendinimas neturėtų būti atsietas nuo diskusijų dėl kitų su žaliuoju kursu susijusių pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kurie turės arba gali daryti tiesioginį poveikį ūkininkams ir strateginiuose planuose nustatytiems reikalavimams. Dėl Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų buvo susitarta prieš prasidedant didelio masto Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą, kuris ir toliau daro didelę įtaką rinkoms (ir ūkininkų maržoms), taip pat Europos žemės ūkio politikai.

Nors plataus masto ūkininkų protestai Sąjungos valstybėse narėse vyksta dėl įvairių sudėtingų priežasčių, pirmiau minėtos priežastys yra svarbi šio konteksto dalis.

2024 m. vasario 1 d. Europos Vadovų Taryba aptarė žemės ūkio sektoriaus iššūkius, įskaitant ūkininkų per protestus iškeltus susirūpinimą keliančius klausimus. Pabrėždama esminį BŽŪP vaidmenį, ji paragino Tarybą ir Komisiją tęsti būtiną darbą. Tam reikalingas Europos Komisijos, kitų ES institucijų, valstybių narių ir ūkininkų bendradarbiavimas. Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen įsipareigojo pradėti išsamią ūkininkus slegiančios administracinės naštos analizę, kad būtų galima nustatyti tobulintinas sritis. Prisidėdama prie diskusijų Taryboje, 2024 m. vasario 22 d. Komisija pateikė neoficialų dokumentą dėl galimų supaprastinimo veiksmų, be kita ko, remdamasi ir iš valstybių narių gauta informacija, kurią surinko Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė, ES ūkininkų organizacijos ir Europos Parlamentas.

2024 m. vasario 26 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės taryba patvirtino savo politinę valią veiksmingai reaguoti į ūkininkams susirūpinimą keliančius klausimus ir žengė pirmą žingsnį – pritarė įvairioms priemonėms, įtrauktoms į pirmiau minėtą neoficialų Komisijos dokumentą, kaip trumpalaikės kovos su dabartine krize strategijos prioritetui. Ji taip pat pabrėžė, kad būtina peržiūrėti pagrindinius bendros žemės ūkio politikos teisės aktus ir kad ši peržiūra turėtų būti pradėta kuo greičiau. Komisija taip pat atidžiai išklausė pasisakymus vasario 26 d. įvykusiame Europos Parlamento Žemės ūkio ir kaimo plėtros komiteto posėdyje, pareikštus keičiantis nuomonėmis dėl ūkininkams ir nacionalinėms administracijoms skirto siūlomo supaprastinimo dokumentų rinkinio.

Pasiūlymo tikslas

Šiais pasiūlymais Komisija siekia tikslingų BŽŪP strateginių planų reglamentų koregavimų, kad būtų išspręsti tam tikri tų planų įgyvendinimo sunkumai. Vadovaudamasi šiuo tiksliniu metodu, Komisija pateikia labai svarbų atsaką į nustatytas problemas ir iškeltus susirūpinimą keliančius klausimus, kartu siekdama išlaikyti ir apginti bendrą dabartinės BŽŪP kryptį ir jos vaidmenį remiant Europos žemės ūkio perėjimą prie tvaraus ūkininkavimo. Komisija tikisi, kad dėl tikslinio šių dalinių pakeitimų pobūdžio Europos Parlamentas ir Taryba galės juos greitai priimti.

Koregavimais daugiausia dėmesio skiriama pokyčiams, kurie padeda mažinti ūkininkams tenkančią administracinę naštą, lankstumo priemonėms, kurios leidžia nacionalinėms administracijoms pritaikyti planų įgyvendinimą atsižvelgiant į ūkininkų padėtį, paramos sąlygų reikalavimų ir savanoriškų schemų, kuriomis skatinama žalioji praktika, pusiausvyros pokyčiams, taip pat paramos gavėjų užtikrinimui dėl politikos stabilumo strateginių planų įgyvendinimo laikotarpiu. Pavyzdžiui, su paramos sąlygomis susiję koregavimai suteiks valstybėms narėms daugiau lankstumo nacionaliniu lygmeniu nustatant GAAB standartus, taip supaprastinant ūkininkams tenkančią naštą, pvz., numatant daugiau galimybių, kaip įvykdyti reikalavimus, arba leidžiant taikyti konkrečias tikslingas išimtis ar nukrypti leidžiančias nuostatas, visų pirma esant nepalankioms oro sąlygoms. Smulkesniems ūkininkams (turintiems iki 10 hektarų žemės ūkio paskirties žemės, t. y. 65 % ūkininkų) tenkanti administracinė našta bus sumažinta atleidžiant juos nuo kontrolės vizitų, per kuriuos tikrinama, kaip laikomasi paramos sąlygų reikalavimų. Be to, tai, kad smulkesni ūkininkai bus atleisti nuo nuobaudų, taip pat supaprastins valstybių narių administracinį darbą, nes nacionalinės valdžios institucijos neprivalės apskaičiuoti nuobaudų, kurios gali būti mažesnės už taikomą *de minimis* ribą.

Kalbant apie pasiūlymą padidinti BŽŪP strateginių planų dalinių pakeitimų skaičių, valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė pritaikyti savo BŽŪP strateginius planus, kai tai būtina siekiant atsižvelgti į besikeičiančias ūkininkų sąlygas. Tokiu būdu nebepagrįsti reikalavimai nebebūtų taikomi vien dėl administracinių priežasčių, todėl sistema taptų paprastesnė.

Valstybės narės yra atsakingos už visapusišką supaprastinimo nuostatų panaudojimą siekiant sumažinti ūkininkams tenkančią administracinę naštą.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Siūlomi daliniai pakeitimai atitinka bendrą šiuo metu galiojančių BŽŪP pagrindinių teisės aktų (Reglamento dėl strateginių planų ir Reglamento dėl BŽŪP finansavimo, valdymo ir stebėsenos) koncepciją. Todėl pasiūlymas atitinka esamas politikos nuostatas.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Teisės akto pasiūlymu patikslinamos kelios šiuo metu galiojančių BŽŪP reglamentų nuostatos, kurios laikomos suderinamomis su kitomis Sąjungos politikos sritimis. Todėl pasiūlymas dera su kitomis Sąjungos politikos sritimis.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

SESV 43 straipsnio 2 dalis, nes reglamentu iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/2115 ir 2021/2116, kurie daugiausia grindžiami šiuo teisiniu pagrindu.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo yra nustatyta, kad Sąjunga ir valstybės narės dalijasi kompetenciją žemės ūkio srityje. Sąjunga naudojasi savo kompetencija priimdama įvairius teisėkūros procedūra priimamus aktus, taip nustatydama ir įgyvendindama ES BŽŪP, kaip numatyta SESV 38–44 straipsniuose. Reglamentai (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116 yra ES BŽŪP teisės aktų sistemos dalis. Siekiant sumažinti tam tikrus sunkumus, supaprastinti tvarką ir sumažinti ūkininkams tenkančią naštą, šiuos reglamentus reikia iš dalies pakeisti, o tai galima padaryti tik ES lygmeniu.

- **Proporcingumo principas**

Galiojantys reglamentai šiuo pasiūlymu keičiami tiek, kiek tai tikrai būtina siekiant pirmiau nurodytų tikslų.

- **Priemonės pasirinkimas**

Kadangi pirminiai teisėkūros procedūra priimami aktai yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai, daliniai pakeitimai taip pat turėtų būti daromi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu, laikantis įprastos teisėkūros procedūros.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Atsižvelgdama į plataus masto ūkininkų protestus ir siekdama išanalizuoti ūkininkus slegiančią administracinę naštą, taip pat nustatyti tobulintinas sritis, Komisija raštu kreipėsi į keturias pagrindines ES lygmens ūkininkų organizacijas, prašydama jų pateikti pasiūlymų dėl ES lygmens priemonių (BŽŪP ir kitų ES teisės aktų), kuriomis būtų galima sumažinti ūkininkams tenkančią administracinę naštą. Tarybai pirmininkaujanti Belgija analogišką raštą išsiuntė žemės ūkio ministrams, prašydama jų nustatyti būdus, kaip ES lygmeniu būtų galima sumažinti ūkininkams tenkančią administracinę naštą. Be to, Europos Parlamento Žemės ūkio ir kaimo plėtros komitetas išsiuntė raštą, kuriame nurodė šešias sritis, kuriose, jo nuomone, reikia imtis konkrečių ir neatidėliotinų veiksmų. Kadangi šis pasiūlymas yra skubus, taikyti įprastą konsultacijų procedūrą nebuvo galimybės.

Per šias savaitę trukusias *ad hoc* konsultacijas sulaukta įvairių pasiūlymų. Visų valstybių narių administracijų atsakymai yra plataus pobūdžio ir, nors kai kuriais iš jų sprendžiamos praktinės įgyvendinimo problemos ir juos galima įgyvendinti trumpuoju laikotarpiu, daugelis jų yra plataus užmojo ir apima daugiau nei administracinės naštos mažinimą, įgyvendinimo supaprastinimą arba politikos stabilumo ūkininkams užtikrinimą. Per konsultacijas su ūkininkų organizacijomis buvo sulaukta raginimų imtis skubių veiksmų siekiant supaprastinti ūkininkams tenkančią administracinę naštą, tačiau taip pat pabrėžta, kad reikia stabilios ir nuoseklios politikos sistemos, siūlant tolesnes reformas ilguoju laikotarpiu. Europos Parlamento Žemės ūkio ir kaimo plėtros komitetas taip pat nustatė keletą pagrindinių prioritetinių darbo sričių.

Gautus pasiūlymus Komisija suskirstė į penkias plačias sritis:

1. Pirmoji pasiūlymų grupė apima BŽŪP strateginių planų valdymą ir yra sietina su procedūromis, susijusiomis su daliniu strateginių planų keitimu (įskaitant leidžiamų dalinių pakeitimų skaičių), veiklos rezultatų stebėsena ir peržiūra (įskaitant metinę veiklos rezultatų ataskaitą) ir tam tikrais integruotos administravimo ir kontrolės sistemos elementais (plotų stebėjimo sistemos kokybės vertinimo metodikos supaprastinimas, su geografine vietove susietų nuotraukų ir geoerdvinių paraiškų naudojimas), taip pat kontrolės ir nuobaudų sistema (įskaitant visų ūkio kontrolės priemonių racionalizavimą).

   Komisija į šį pasiūlymų rinkinį reagavo keliais ne teisėkūros veiksmais ir į šį pasiūlymą įtraukė keletą tikslinių ir ribotų iniciatyvų, visų pirma siekdama sudaryti palankesnes sąlygas dažniau iš dalies keisti BŽŪP strateginius planus ir panaikinti paramos sąlygų laikymosi kontrolę mažiems ūkiams.

2. Antrasis pasiūlymų rinkinys yra susijęs su BŽŪP strateginio plano aplinkos ir klimato srities veiksmais. Daugelis pasiūlymų yra susiję su (radikaliais) paramos sąlygų reikalavimų ir kontrolės pakeitimais, taip pat buvo įtraukta ir kitų pasiūlymų, pvz., dėl mažiems ūkiams taikytinų sąlygų arba finansinio aplinkosaugos intervencinių priemonių valdymo.

   Komisija jau priėmė 2024 m. laikiną ir dalinę nuo 8 GAAB standarto pirmojo reikalavimo nukrypti leidžiančią nuostatą ir iš dalies pakeitė Deleguotąjį reglamentą (ES) 2022/126 su koregavimais dėl 1 GAAB standarto. Be to, šiame pasiūlyme numatyti keli tiksliniai paramos sąlygų koregavimai, kuriais siekiama spręsti įgyvendinimo problemas. Komisija siekia taikyti šį preciziško keitimo metodą, kad būtų išlaikyti bendri Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų politikos tikslai, nurodyti 2021 m. teisėkūros institucijų sprendimuose.

3. Trečioji pasiūlymų grupė yra susijusi su kitomis BŽŪP nuostatomis, išskyrus aplinką ir klimatą, pvz., su susietosios paramos didinimu, socialinės paramos sąlygų vykdymo atidėjimu ar panaikinimu arba sektorinės paramos sistemų pakeitimais, pardavimo skatinimo priemonėmis ir ekologiniu ūkininkavimu. Kituose pasiūlymuose raginama ES žemės ūkio politiką persvarstyti iš esmės.

   Daugelis šių pasiūlymų neapsiriboja BŽŪP strateginių planų supaprastinimu ir geresniu įgyvendinimu. Be kita ko, Komisija tvirtai laikosi pagrindinių Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų gairių, pvz., socialinės paramos sąlygų. Be to, atsižvelgiant į valstybėms narėms pagal naują BŽŪP įgyvendinimo modelį paliktą didesnę veiksmų laisvę, keletą pasiūlymų jau galima įgyvendinti.

4. Ketvirtoji pasiūlymų grupė yra susijusi su susirūpinimą keliančiais klausimais dėl ūkių pajamų, visų pirma su rizikos ir krizių valdymu, siūlant skirti daugiau BŽŪP lėšų krizių valdymui, peržiūrėti BŽŪP nuostatas dėl paramos rizikos valdymo priemonėms ir imtis veiksmų ūkininkų padėčiai maisto grandinėje gerinti.

   Nors finansinių BŽŪP aspektų pakeitimai turėtų būti aptariami rengiant kitą daugiametę finansinę programą, Komisija pritaria susirūpinimui dėl ūkių pajamų ir numato veiksmus, kuriais būtų siekiama pagerinti ūkininkų padėtį maisto grandinėje pagal atskirą darbo planą.

5. Penktasis, paskutinis, pasiūlymų rinkinys apima reglamentus, kurie nėra susiję su BŽŪP, pvz., dėl miškų naikinimo, miškų stebėsenos, sanitarinių taisyklių ar atsinaujinančiųjų išteklių energijos.

   Komisija svarsto keletą konkrečių su BŽŪP nesusijusių aktų pakeitimų ir rengia ne teisėkūros priemones, kuriomis siekiama supaprastinti arba paaiškinti tam tikras taisykles, o dėl kitų politikos pakeitimų turi būti deramasi vykstančių teisėkūros procedūrų metu.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Netaikoma (išorės ekspertų paslaugomis naudojamasi nebuvo).

- **Poveikio vertinimas**

Atsižvelgiant į politinę skubą pateikti šį pasiūlymą, kuriuo siekiama reaguoti į krizinę padėtį ES žemės ūkyje, poveikio vertinimas atliktas nebuvo, kaip numatyta Komisijos geresnio reglamentavimo gairių priemonėje Nr. 1, kurioje nurodoma jų lankstaus ir proporcingo taikymo svarba. Šis pasiūlymas susijęs su keliais tiksliniais daliniais reglamentų (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116 pakeitimais. Į daugelį per *ad hoc* konsultacijų procesą pateiktų platesnio masto pasiūlymų, kuriais siekiama spręsti susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su administracine našta ir stabiliu bei veiksmingu BŽŪP įgyvendinimu, neatsižvelgiama. Komisija mano, kad politikos stabilumas yra svarbus, ir akcentuoja reformuotos BŽŪP svarbą „*remiant ES žemės ūkį vykstant perėjimui prie tvaraus ūkininkavimo modelio, kartu remiant ūkininkų pajamas ir apsirūpinimo maistu saugumą*“. Tai grindžiama Komisijos užsakytu išsamiu 28 patvirtintų BŽŪP strateginių planų išorės vertinimu, kuris tapo jos 2023 m. lapkričio 23 d. ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai pagrindu: „2023–2027 m. laikotarpio BŽŪP strateginių planų santrauka: bendros pastangos ir kolektyvinis užmojis“[1], kuriame galima rasti pirmiau minėtą citatą. Šioje ataskaitoje Komisija taip pat padarė išvadą, kad „*[n]aujieji BŽŪP strateginiai planai yra tinkama priemonė integruotai siekti BŽŪP politikos tikslų, nes valstybės narės juos naudoja siekdamos pasirengti ir reaguodamos į iššūkius visose savo teritorijose, kartu nustatydamos prioritetus ir veiksmingai bei efektyviai naudodamos turimus išteklius.*“

Vis dėlto pirmaisiais BŽŪP strateginio plano įgyvendinimo metais nustatyta tam tikrų praktinių įgyvendinimo problemų. Dėl šios priežasties, siekiant užtikrinti veiksmingą BŽŪP strateginių planų įgyvendinimą ir visų pirma toliau mažinti su jų įgyvendinimu susijusią administracinę naštą, be veiksmų, kurie nėra susiję su teisėkūros procedūra, būtini tam tikri nedideli Sąjungos BŽŪP teisinės sistemos koregavimai.

[1] COM(2023) 707 *final*, 2023 11 23.

Buvo atliktas išsamus BŽŪP reformos, dėl kurios susitarta 2021 m., poveikio vertinimas. Šis vertinimas buvo pridėtas prie 2018 m. Komisijos pateiktų pasiūlymų[2]. Šiame poveikio vertinime taip pat pateikiamos svarbios su šiame pasiūlyme pateiktais koregavimais susijusios aplinkybės. Konkrečiau, pagrindiniai 2018 m. vertintų galimybių skirtumai buvo susiję su savanoriškų (ekologinės sistemos) arba privalomų (paramos sąlygų) aplinkosaugos reikalavimų pusiausvyra. Nors galiausiai priimtame reglamente dera abu modeliai, poveikio vertinime (35 psl.) nurodomi abiejų modelių privalumai ir trūkumai. Atsižvelgdama į pasikeitusią padėtį ir pirmųjų taikymo metų patirtį, Komisija siūlo pereiti prie labiau savanoriškumu grindžiamo modelio.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Šiais pasiūlymais bus konkrečiai sumažinta našta mažiems ūkiams, kurie yra labai mažos įmonės. Pasiūlymas netaikyti paramos sąlygų laikymosi kontrolės priemonių mažesniems nei 10 hektarų ūkiams turi įtakos 65 % BŽŪP paramos gavėjų.

- **Pagrindinės teisės**

Pasiūlymu užtikrinamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, visų pirma pripažįstamų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Šis pasiūlymas poveikio biudžetui neturi.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Kaip nustatyta Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų 128 straipsnyje, veiklos rezultatų peržiūros sistema parengta taikant pasidalijamąją valstybių narių ir Komisijos atsakomybę. Veiklos rezultatų peržiūros sistema sudaromos galimybės teikti ataskaitas dėl BŽŪP strateginio plano įgyvendinimo veiksmingumo, jį stebėti ir vertinti to plano įgyvendinimo metu. Šiame pasiūlyme nurodyti pakeitimai būtų įtraukti į šią sistemą.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma (teisinis tekstas yra reglamentas).

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Komisija siūlo keletą paramos sąlygų pakeitimų.

Įtraukta bendra nuostata, pagal kurią valstybėms narėms leidžiama laikinai ir tikslingai nukrypti nuo tam tikrų paramos sąlygų reikalavimų, atsižvelgiant į vis labiau nenuspėjamas oro sąlygas, kurios gali trukdyti ūkininkams laikytis reikalavimų, pvz., terminų tam tikrais metais. Siekdama, kad veiklos rezultatų, stebėsenos ir vertinimo sistema būtų išbaigta, Komisija laikys, kad valstybės narės kartą per metus informuoja Komisiją apie tokių laikinų nukrypti leidžiančių nuostatų įgyvendinimą pagal Reglamento (ES) 2021/2115 143 straipsnį, visų pirma to straipsnio 4 dalį.

[2] SWD(2018) 301 *final*, 2018 6 1.

Valstybėms narėms taip pat bus leidžiama numatyti konkrečias geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) 5, 6, 7 ir 9 standartų išimtis, taikomas tais atvejais, kai kyla rizika, kad reikalavimai prieštaraus jų tikslams, pvz., dėl ypatingos agronominės padėties tam tikrų kultūrinių augalų, auginamų tam tikrų tipų dirvožemyje, atveju ir dėl dirvožemio bei klimato sąlygų arba dėl žalos daugiamečiams žolynams, be kita ko, padarytos plėšrūnų ar invazinių rūšių. Kalbant apie atskirus GAAB standartus, Komisija siūlo iš 8 GAAB standarto išbraukti pareigą minimalią ariamosios žemės dalį skirti negamybiniams plotams (pūdymams) arba objektams (gyvatvorėms, medžiams ir t. t.), kartu išlaikant esamų kraštovaizdžio elementų apsaugą. Vietoj to reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų ekologinę sistemą, pagal kurią ūkininkams būtų teikiama parama už tai, kad jie išlaikytų dalį ariamosios žemės negamybinėje būsenoje, arba kurtų naujus kraštovaizdžio elementus. Tokiu būdu būtų užtikrinta, kad ūkininkams būtų konkrečiai atlyginama už šiuos negamybinius plotus ir objektus, kurie yra naudingi žemės ūkio paskirties žemėje biologinės įvairovės ir apskritai kaimo vietovių požiūriu.

Kalbant apie 7 GAAB standartą, pagal kurį reikalaujama sėjomainos, Komisija siūlo sėjomainą išlaikyti, tačiau leisti valstybėms narėms įtraukti galimybę šį reikalavimą įvykdyti įvairinant pasėlius. Tokiu būdu taip pat prisidedama prie dirvožemio potencialo išsaugojimo, nes per metus užtikrinama pasėlių įvairovė ir taip pamečiui netiesiogiai skatinama sėjomaina. Komisija mano, kad ši lankstumo priemonė leis ūkininkams, nukentėjusiems nuo nuolatinių sausrų ar per didelio kritulių kiekio, laikytis šios sąlygos labiau atsižvelgiant į realias ūkininkavimo sąlygas. Kartu Komisija pripažįsta ir pabrėžia agronominę sėjomainos naudą. Todėl taikant ekologines sistemas yra ir toliau turėtų būti atlyginama už platesnio užmojo sėjomainą ir įvairinimą, be kita ko, visų pirma į sėjomainą įtraukiant baltyminius augalus, kad būtų pagerinta dirvožemio kokybė ir padidintas augalininkystės atsparumas.

6 GAAB standarto taikymas dirvožemiui laikotarpiais, kai jis yra pažeidžiamas, lėmė didelį administracinį nelankstumą ir netikrumą ūkininkams, kurie dažnai nurodo „kalendorinį ūkininkavimą“, pagal kurį nepripažįstamos (vis dažniau) kintančios oro sąlygos. Remdamasi BŽŪP strateginių planų lankstumo idėja, Komisija siūlo paaiškinti, kad už šį paramos sąlygų standarto įgyvendinimą daugiausia bus atsakingos valstybės narės.

Taip pat siūloma padidinti prašymų iš dalies pakeisti BŽŪP strateginį planą skaičių – jų valstybė narė gali pateikti iki dviejų per metus (šiuo metu leidžiama pateikti vieną prašymą per metus). To reikia siekiant greičiau reaguoti į besikeičiančią ūkininkų padėtį, be kita ko, dėl nepalankių oro sąlygų.

Siekiant sumažinti naštą ir padidinti BŽŪP paramos ūkininkams nuspėjamumą, valstybių narių pareigą įvertinti, ar jų BŽŪP strateginius planus reikia iš dalies pakeisti, jei būtų pakeisti tam tikri su aplinka ir klimatu susiję Sąjungos teisės aktai, ir per tam tikrą laikotarpį apie šį vertinimą pranešti Komisijai, siūloma taikyti tik XIII priede išvardytų teisėkūros procedūra priimamų aktų daliniams pakeitimams, kurie įsigalioja ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. Išlieka valstybių narių pareiga aprašyti, kaip užtikrinamas didesnis bendras indėlis siekiant Reglamento (ES) 2021/2115 105 straipsnyje nustatyto aplinkos ir klimato srities tikslo ir kaip žalioji BŽŪP struktūra padeda siekti ilgalaikių nacionalinių tikslų, nustatytų to reglamento XIII priede išvardytuose teisėkūros procedūra priimtuose aktuose arba nustatytų pagal juos, ir yra su jais suderinama. Be to, Komisija įvertins 2023–2027 m. BŽŪP strateginiuose planuose numatytas klimato kaitos švelninimo galimybes.

Siūloma iš dalies pakeisti Reglamentą (ES) 2021/2116, kad smulkiesiems ūkininkams, turintiems ne daugiau kaip 10 hektarų žemės ūkio paskirties žemės, nebūtų taikoma paramos sąlygų laikymosi kontrolė ir nuobaudos. Tikslas – sumažinti tiek nacionalinėms

administracijoms, tiek ūkininkams tenkančią su kontrole ir nuobaudų surinkimu susijusią administracinę naštą, kuri mažiems ūkiams, palyginti su didesniais, yra didesnė. Smulkiųjų ūkininkų atleidimas nuo paramos sąlygų laikymosi kontrolės ir nuobaudų neturės įtakos kontrolei, vykdomai pagal kitus teisės aktus, kurie yra teisės aktais nustatytų valdymo reikalavimų dalis. Be to, paramos gavėjai, kurie gauna išmokas už plotą pagal BŽŪP strateginį planą pagal Reglamentą (ES) 2021/2115 ir pagal kaimo plėtros programą, įgyvendinamą iki 2025 m. gruodžio 31 d. pagal Reglamentą (ES) Nr. 1305/2013, ir kuriems dėl to taikomos paramos sąlygų laikymosi patikros pagal Reglamentą (ES) 2021/2116, turėtų būti atleisti nuo kompleksinės paramos patikrų ir nuo nuobaudų pagal Reglamentą (ES) Nr. 1306/2013 taikymo.

Siekiant atsižvelgti į valstybių narių ir ūkininkų susirūpinimą jau dėl 2024 prašymų teikimo metų, siūloma, kad 6, 7 ir 8 GAAB standartų daliniai pakeitimai, taip pat atleidimas nuo nuobaudų smulkiesiems ūkininkams, turintiems ne daugiau kaip 10 hektarų žemės ūkio paskirties žemės, būtų taikomi atgaline data. Atsižvelgiant į tai, 2024 prašymų teikimo metams siūlomos pereinamojo laikotarpio nuostatos, siekiant užtikrinti, kad valstybės narės galėtų taikyti savo BŽŪP strateginių planų, susijusių su 6, 7 ir 8 GAAB standartais, dalinius pakeitimus prieš Komisijai tuos pakeitimus patvirtinant pagal Reglamento (ES) 2021/2115 119 straipsnį. Kalbant apie 8 GAAB standartą, tokia galimybė turėtų būti susieta su ekologinėmis sistemomis, kurios apimtų negamybinių plotų, pvz., pūdymui paliktos žemės, išlaikymo praktiką, arba su ekologinėmis sistemomis, skirtomis naujiems kraštovaizdžio elementams ariamojoje žemėje sukurti. Tačiau galimybė, be kita ko, teisiniu požiūriu, nustatyti 6, 7 ir 8 GAAB standartų pakeitimų taikymą atgaline data priklausys nuo į šį reglamentą įtrauktų dalinių pakeitimų tikslaus turinio ir įsigaliojimo datos. Šiuo metu nėra galimybės nuspręsti, ar toks taikymas atgaline data gali būti nustatytas. Todėl susijusios 3 straipsnio ir 4 straipsnio antros pastraipos nuostatos pasiūlyme pateikiamos skliausteliuose. Jų įgyvendinamumas, atsižvelgiant į šio reglamento galutinį turinį ir įsigaliojimo datą, turėtų būti aptartas su teisėkūros institucijomis.

2024/0073 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų, klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų, BŽŪP strateginių planų dalinių pakeitimų ir tų planų peržiūros, taip pat kontrolės ir nuobaudų netaikymo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 43 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Audito Rūmų nuomonę,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę[3],

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę[4],

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

(1) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/2115[5] nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/2116[6] nustatomos bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos taisyklės;

(2) nepaisant to, kad šiais reglamentais valstybėms narėms suteikiama didelio lankstumo galimybių ir galima sumažinti ūkininkams tenkančią administracinę naštą, pirmaisiais konkretaus šių reglamentų taikymo metais iš BŽŪP strateginių planų įgyvendinimo patirties tapo aišku, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą BŽŪP strateginių planų įgyvendinimą ir sumažinti administracinę naštą, susijusią su tokių planų įgyvendinimu

---

3 OL C […], […], p. […].

4 OL C […], […], p. […].

5 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013 (OL L 435, 2021 12 6, p. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj?locale=lt.

6 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2116 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 (OL L 435, 2021 12 6, p. 187, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj?locale=lt).

ir tam tikrų reikalavimų kontrole, būtina atlikti tam tikrus ribotus Sąjungos bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) teisinės sistemos koregavimus;

(3) be to, ūkininkai susiduria su neeiliniais sunkumais ir neapibrėžtumu. Visų pirma pastarieji metai išsiskyrė tuo, kad per juos įvyko daug ekstremalių meteorologinių reiškinių, įskaitant sausras ir potvynius įvairiose Sąjungos dalyse. Šie reiškiniai daro poveikį produkcijai ir pajamoms, dėl jų sunku vykdyti įprastą agronominę praktiką ir laikytis darbų kalendoriaus. Dėl išaugusių energijos ir išteklių kainų ir netikrumo, kuriuos lėmė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, pragyvenimo išlaidų, infliacijos, 2023 m. grūdų produkcijos vertės sumažėjimo ir tarptautinės prekybos srautų pokyčių ūkininkai patiria dar didesnį netikrumą ir spaudimą. Dėl šių vienu metu vykstančių įvykių ūkininkai, kaip gamtos išteklių valdytojai ir ekonominės veiklos vykdytojai, patiria didelį spaudimą pritaikyti savo valdų valdymą ir agronominę praktiką;

(4) todėl, siekiant užtikrinti, kad valstybės narės galėtų geriau pritaikyti savo BŽŪP strateginius planus prie ūkininkų poreikių ir suteikti ūkininkams galimybių lanksčiau vykdyti žemės ūkio veiklą atsižvelgiant į didėjančius iššūkius, oro sąlygų nenuspėjamumą ir ekonominį netikrumą, reikia peržiūrėti ir supaprastinti tam tikras Reglamento (ES) 2021/2115 ir Reglamento (ES) 2021/2116 nuostatas;

(5) pagal Reglamento (ES) 2021/2115 13 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad būtų išlaikoma visos žemės ūkio paskirties žemės, įskaitant žemę, kuri nebenaudojama gamybos tikslais, gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė. Valstybės narės, vadovaudamosi pagrindiniu III priede nurodytų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (toliau – GAAB) standartų tikslu, nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams turi nustatyti minimaliuosius standartus dėl kiekvieno tame priede pateiktame sąraše nurodyto GAAB standarto. Dirvožemio apsaugos ir kokybės tikslui, kurio siekiama 5, 6 ir 7 GAAB standartais, įtakos turi daug veiksnių, pavyzdžiui, dirvožemio tipas, pasėlių pasirinkimas, klimato ir oro sąlygos arba ankstesnės ir dabartinės žemės naudojimo ir ūkininkavimo sistemos, pavyzdžiui, ekologinis ūkininkavimas, reikalaujantis kitokio požiūrio į tam tikrus veiksmus. Patirtis rodo, kad gali būti atvejų, kai tam tikrų reikalavimų nustatymas, tinkamai neatsižvelgus į šiuos veiksnius, pavyzdžiui, žemės dirbimo apribojimus arba pareigas sėti konkrečiu laikotarpiu, gali daryti neigiamą poveikį tam tikriems dirvožemiams ar tam tikriems pasėliams ir netgi gali prieštarauti dirvožemio apsaugos tikslui; 9 GAAB standarte nustatytas draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirtį arba juos arti. Tačiau patirtis parodė, kad gali būti išimtinių situacijų, kai, pvz., plėšrūnai ar invazinės rūšys gali padaryti žalos tokiems aplinkos požiūriu pažeidžiamiems daugiamečiams žolynams, ir siekiant užtikrinti, kad 9 GAAB standarto reikalavimais būtų prisidedama prie buveinių ir rūšių apsaugos, gali prireikti imtis tinkamų priemonių tokioms situacijoms spręsti, įskaitant draudimo suarti atitinkamus plotus išimtis, siekiant atkurti tokius daugiamečius žolynus;

(6) dėl didėjančio ekstremalių meteorologinių reiškinių skaičiaus ir žalos, kuri daugiamečiams žolynams, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, padaroma dėl tokių veiksnių, kaip plėšrūnai ar invazinės rūšys, atvejų daugėja specifinių problemų, susijusių su 5, 6, 7 ir 9 GAAB standartų reikalavimų taikymu, kurias valstybės narės turi spręsti. Be to, kyla pavojus, kad tokie reikalavimai būtų neproporcingi, atsižvelgiant į jų faktinį indėlį siekiant dirvožemio apsaugos tikslo pagal 5, 6 ir 7 GAAB standartus ir siekiant apsaugoti buveines ir rūšis pagal 9 GAAB standartą. Siekiant išvengti tokių atvejų, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama nustatyti konkrečias 5, 6, 7 ir 9 GAAB standartų reikalavimų išimtis, kad

būtų sprendžiamos konkrečios tų GAAB standartų taikymo problemos, remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais, tokiais kaip dirvožemio tipai, pasėliai ar ūkininkavimo sistemos arba žala daugiamečiams žolynams, be kita ko, padaryta plėšrūnų ar invazinių rūšių. Tos išimtys turėtų būti taikomos ribotam plotui, ir neturėtų trukdyti tų standartų indėliui siekiant jų pagrindinių tikslų, išvardytų Reglamento (ES) 2021/2115 III priede;

(7) oro sąlygos ir su tuo susijęs poveikis žemės ūkio paskirties žemės būklei gali trukdyti ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams atitinkamais metais laikytis GAAB standartų reikalavimų, pavyzdžiui, veiklos terminų ir laikotarpių. Kad ūkininkams nebūtų keliami tokie reikalavimai ir kad jie nebūtų įpareigoti, pavyzdžiui, pasėti pasėlius iki tam tikros datos, kai dėl oro sąlygų atitinkamais metais neįmanoma atlikti būtinų veiksmų, arba jei tai turėtų didelį neigiamą poveikį dirvožemiui (pvz., dirvožemio tankinimas), valstybėms narėms įgyvendinant pagal Reglamento (ES) 2021/2115 13 straipsnį nustatytus minimaliuosius standartus turėtų būti leidžiama nustatyti laikinas nuo tų reikalavimų nukrypti leidžiančias nuostatas. Šios laikinos nukrypti leidžiančios nuostatos turėtų būti taikomos tik ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams arba vietovėms, kurioms daro poveikį oro sąlygos, ir valstybės narės turėtų jas taikyti tik tol, kol jos tikrai būtinos;

(8) Reglamente (ES) 2021/2115 nustatyti tam tikri elementai ir priemonės, kuriais naudodamosi valstybės narės gali siekti konkretaus tikslo – prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo stabdymo ir jos didinimo, gerinti ekosistemines paslaugas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius, nurodytus to reglamento 6 straipsnio 1 dalies f punkte. Vienas iš tų elementų yra paramos sąlygų sistema. Visų pirma, į to reglamento III priede nurodytą 8 GAAB standartą įtraukti keli reikalavimai, įskaitant pareigą tam tikrą ariamosios žemės dalį skirti negamybiniams plotams ir objektams. Pagrindinis 8 GAAB standarto tikslas – išlaikyti negamybinius objektus ir plotus, kad būtų padidinta ūkių biologinė įvairovė. Šiam tikslui remti valstybės narės taip pat gali kurti intervencines priemones, pavyzdžiui, Reglamento (ES) 2021/2115 31 straipsnio 4 dalies g punkte nurodytas ekologines sistemas. Iš patirties matyti, kad, atsižvelgiant į sunkumus ir netikrumą, kylančius dėl vienu metu vykstančių nepalankių įvykių ir ekonominio netikrumo, reikia pakoreguoti įvairių politikos priemonių, kuriomis prisidedama prie biologinės įvairovės apsaugos ir didinimo, pusiausvyrą, kad ūkininkai galėtų lanksčiau prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo, atsižvelgiant į konkrečią jų valdos padėtį, ir suteikti didesnę finansinę kompensaciją už tokį indėlį;

(9) konkrečiau, kadangi pareiga skirti ariamosios žemės dalį negamybiniams plotams ir objektams šiuo metu yra Reglamento (ES) 2021/2115 III priede nurodyto 8 GAAB standarto pirmojo reikalavimo dalis, ūkininkai, teikiantys prašymus dėl tiesioginių išmokų ir intervencinių priemonių, nurodytų to reglamento 70, 71 ir 72 straipsniuose, turi laikytis tokio reikalavimo negaudami jokios kompensacijos už patirtas išlaidas ar prarastas pajamas. Tam tikrais atvejais tai gali būti didelė finansinė našta atitinkamiems ūkininkams ir paramos gavėjams, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad ariamojoje žemėje, skirtoje negamybiniams plotams ar objektams, kuriems taikomas 8 GAAB standarto pirmas reikalavimas, negalima užsiimti augalininkyste ar gyvulininkyste. Atsižvelgiant į naštą ir pasekmes tam tikriems ūkininkams, taip pat į neeilinius sunkumus ir neapibrėžtumą, su kuriais jie susiduria, poreikio ariamojoje žemėje turėti negamybinių plotų ir objektų klausimą būtų geriau spręsti taikant priemonę, kuria būtų užtikrinama didesnio lankstumo galimybė, ir, dar svarbiau, suteikiant paskatą, kuria būtų kompensuojama bent dalis su tokiais negamybiniais plotais ir objektais susijusių patirtų išlaidų ir prarastų pajamų. Todėl Reglamento (ES)

2021/2115 31 straipsnis turėtų būti iš dalies pakeistas, siekiant užtikrinti, kad valstybės narės teiktų paramą ekologinėms sistemoms, apimančioms negamybinių plotų, pavyzdžiui, pūdymui paliktos žemės, išlaikymo praktiką, ir naujų kraštovaizdžio elementų sukūrimą ariamojoje žemėje;

(10) be to, Reglamentu (ES) 2021/2115 nustatyta paramos sąlygų sistema turėtų būti pakoreguota išbraukiant to reglamento III priede nurodytą 8 GAAB standarto pirmąjį reikalavimą. Pareiga apsaugoti kraštovaizdžio elementus, taip pat draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu, kurie šiuo metu yra 8 GAAB standarto reikalavimų dalis, turėtų būti išlaikyti kaip paramos sąlygų sistemos dalis, siekiant užtikrinti žemės ūkio paskirties žemėse esančių kraštovaizdžio elementų apsaugą.

(11) Valstybėms narėms turėtų būti suteikta papildomų galimybių lanksčiai iš dalies keisti savo BŽŪP strateginius planus, kartu užtikrinant strategijos stabilumą, BŽŪP strateginių planų valdomumą ir dalinio pakeitimo proceso administracinį veiksmingumą. Patirtis parodė, kad patenkinti konkrečius EŽŪGF ir EŽŪFKP reikalavimus vienu prašymu dėl dalinio pakeitimo gali būti sudėtinga. Be to, dalinių pakeitimų skaičius per kalendorinius metus turėtų būti ribotas, siekiant užtikrinti, kad ūkininkai ir kiti paramos gavėjai turėtų pakankamai laiko atsižvelgti į dalinius pakeitimus, taip pat sumažinti valstybėms narėms tenkančią administracinę naštą ir sudaryti sąlygas Komisijai įvertinti dalinių pakeitimų suderinamumą su Sąjungos teisine sistema, nustatyta reglamentuose (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116, laikantis toje teisinėje sistemoje nustatytų terminų. Dėl šių priežasčių didžiausias prašymų dėl dalinių BŽŪP strateginių planų pakeitimų skaičius turėtų būti padidintas iki dviejų prašymų dėl dalinių pakeitimų per kalendorinius metus;

(12) pagal Reglamento (ES) 2021/2115 120 straipsnį valstybės narės privalo įvertinti, ar jų BŽŪP strateginius planus reikia iš dalies pakeisti, jei keičiami to reglamento XIII priede išvardyti Sąjungos teisėkūros procedūra priimami aktai, ir per tam tikrą terminą pranešti Komisijai apie savo vertinimą. Kadangi paaiškėjo, kad ši pareiga apsunkina valstybes nares, o valstybių narių pastangos, kurias jos turėtų skirti vertinimui likusiu dabartinių BŽŪP strateginių planų programavimo laikotarpiu, turėtų būti ribotos, ši pareiga neturėtų būti taikoma XIII priede išvardytų teisėkūros procedūra priimamų aktų daliniams pakeitimams, kurie įsigalioja po 2025 m. gruodžio 31 d.;

(13) patirtis rodo, kad dėl daugybės vienu metu vykstančių nepalankių įvykių ūkininkams kyla sunkumų, todėl reikia didesnio lankstumo ir supaprastinti BŽŪP strateginių planų įgyvendinimą, kiek tai susiję su tam tikrais Reglamento (ES) 2021/2115 III priede išvardytais GAAB standartais;

(14) 6 GAAB standarto pagrindinis tikslas – užtikrinti dirvožemio apsaugą pažeidžiamiausiais laikotarpiais, nustatant minimalią dirvožemio dangą, siekiant išvengti tuščio dirvožemio tokiais pažeidžiamais laikotarpiais. Daug svarbiau nei kitų GAAB standartų atveju yra tai, kad šio GAAB standarto reikalavimų rengimui ir įgyvendinimui įtakos turi daugybė veiksnių. Visų pirma minimalią dirvožemio dangą galima užtikrinti įvairiomis priemonėmis, kurios priklauso ne tik nuo klimato ir dirvožemio sąlygų, bet ir nuo tokių veiksnių, kaip pasėlių pasirinkimas ir augimo sezono trukmė konkrečiais metais. Be to, pažeidžiami laikotarpiai gali būti skirtingi, visų pirma priklausomai nuo konkrečių dirvožemio ir klimato sąlygų. Be to, ūkininkai ir kiti paramos gavėjai, priimdami sprendimus dėl gamybos, ypač dėl sėjos, turi gebėti suderinti 6 GAAB standarto reikalavimų laikymąsi su nenuspėjamomis oro sąlygomis.

Atsižvelgdamos į šiuos veiksnius, valstybės narės turėtų galėti lanksčiau valdyti tokius 6 GAAB standarto reikalavimus, palyginti su kitais GAAB standartais, taip, kad būtų užtikrintas tokių reikalavimų indėlis siekiant pagrindinio to standarto tikslo, kartu atsižvelgiant į įvairius veiksnius, pavyzdžiui, dirvožemio būklę ir klimato sąlygas;

(15) todėl valstybėms narėms turėtų būti leidžiama nustatyti pagrindinius 6 GAAB standarto elementus ir juos apibendrinti BŽŪP strateginiuose planuose pagal Reglamento (ES) 2021/2115 109 straipsnio 2 dalies a punktą. Vadovaudamasi to reglamento 13 straipsnio 1 dalimi, 109 straipsnio 2 dalimi ir 118 bei 119 straipsniais, Komisija turėtų užtikrinti, kad valstybių narių nustatytas 6 GAAB standartas apskritai atitiktų pagrindinį to GAAB standarto tikslą;

(16) pagrindinis Reglamento (ES) 2021/2115 III priede nurodyto 7 GAAB standarto tikslas – išsaugoti dirvožemio potencialą. Atsižvelgiant į tai, kad pasėlių įvairinimas taip pat gali padėti išsaugoti dirvožemio potencialą, o tam tikriems ūkininkams jį paprasčiau įgyvendinti, atsižvelgiant į įvairius sunkumus ir iššūkius, kuriuos jie šiuo metu patiria, valstybės narės turėtų turėti galimybę leisti ūkininkams laikytis 7 GAAB standarto ir įvairinant pasėlius. Atsižvelgiant į tai, reikėtų nustatyti minimaliuosius pasėlių įvairinimo reikalavimus;

(17) svarbu, kad BŽŪP toliau padėtų siekti Reglamento (ES) 2021/2115 6 straipsnio 1 dalies d–g punktuose nustatytų aplinkos apsaugos tikslų, taikant paramos sąlygų reikalavimus. Taip pat svarbu užtikrinti šių reikalavimų, kaip bendro valstybių narių ir ūkininkų atskaitos taško, stabilumą. Todėl paramos sąlygų reikalavimai ir toliau turėtų būti taikomi visiems ūkininkams. Tačiau administracinė našta, susijusi su Reglamente (ES) 2021/2116 numatytų paramos sąlygų reikalavimų laikymosi kontrole, smulkiesiems ūkininkams ir nacionalinėms administracijoms gali būti neproporcingai didelė. Todėl, be lankstumo priemonių, susijusių su 6, 7 ir 8 GAAB standartais, reikėtų palengvinti smulkiesiems ūkininkams ir nacionalinėms administracijoms tenkančią naštą, susijusią su Reglamente (ES) 2021/2116 numatyta kontrole. Taigi ūkininkai, kurių didžiausias valdos dydis neviršija 10 hektarų žemės ūkio paskirties žemės, neturėtų būti kontroliuojami pagal paramos sąlygų sistemą, kiek tai susiję su Sąjungos teisės aktais nustatytų valdymo reikalavimų laikymusi ir gera agrarine ir aplinkosaugos būkle. Kadangi tokie smulkieji ūkininkai sudaro 65 % BŽŪP paramos gavėjų, tačiau jiems tenka tik apie 10 % viso žemės ūkio paskirties žemės ploto, tai palengvintų daugelio ūkininkų ir nacionalinių administracijų darbą ir kartu labai nesumažintų paramos sąlygų reikalavimų vaidmens siekiant jų tikslų, nes smulkieji ūkininkai valdo palyginti mažą žemės ūkio paskirties žemės plotą;

(18) kadangi smulkiųjų ūkininkų valdomas žemės ūkio paskirties žemės plotas yra nedidelis, o nuobaudos smulkiesiems ūkininkams apskritai yra mažos, valstybių narių administracijoms dėl nuobaudų taikymo gali tekti neproporcinga našta. Todėl smulkiesiems ūkininkams, kuriems netaikoma kontrolė, taip pat neturėtų būti taikomos administracinės nuobaudos už paramos sąlygų reikalavimų nesilaikymą;

(19) siekiant išvengti pernelyg didelių administracinių išlaidų ir naštos, susijusių su paramos sąlygų laikymosi ir kompleksinės paramos patikromis, paramos gavėjai, kurie gauna išmokas už plotą pagal BŽŪP strateginį planą, vadovaujantis Reglamentu (ES) 2021/2115, ir pagal kaimo plėtros programą, įgyvendinamą iki 2025 m. gruodžio 31 d. vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1305/2013[7], ir

[7] 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo

kuriems dėl to taikomos paramos sąlygų laikymosi patikros pagal Reglamentą (ES) 2021/2116, turėtų būti atleisti nuo kompleksinės paramos patikrų ir nuo nuobaudų pagal Reglamentą (ES) Nr. 1306/2013 taikymo;

(20) todėl reglamentai (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeisti;

(21) [siekiant užtikrinti sklandų šio reglamento 1 straipsnio 6 dalies a, b ir c punktuose nustatytų priemonių įgyvendinimą, reikia nustatyti pereinamojo laikotarpio nuostatas dėl BŽŪP strateginių planų dalinių pakeitimų, kuriuos valstybės narės pagal Reglamento (ES) 2021/2115 119 straipsnį 2024 m. pateikė Komisijai patvirtinti, ir dėl tų dalinių pakeitimų poveikio 2024 m., prieš Komisijai patvirtinant tuos dalinius pakeitimus;]

(22) siekiant užtikrinti sklandų numatytų priemonių įgyvendinimą ir tai padaryti skubos tvarka, atsižvelgiant į neeilinius sunkumus ir neapibrėžtumą, su kuriais susiduria ūkininkai, šis reglamentas turėtų įsigalioti kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*;

(23) [siekiant išvengti neproporcingos administracinės naštos smulkiesiems ūkininkams ir nacionalinėms institucijoms, atleidimas nuo nuobaudų, susijusių su paramos sąlygų arba kompleksinės paramos reikalavimų nesilaikymu, 2024 prašymų teikimo metais turėtų būti taikomas atgaline data;]

(24) [atsižvelgiant į tai, kad 2024 prašymų teikimo metai prasidėjo 2024 m. sausio 1 d., šio reglamento 1 straipsnio 6 dalies a, b ir c punktai turėtų būti taikomi 2024 prašymų teikimo metams, kad valstybės narės turėtų galimybę taikyti juose nurodytus dalinius pakeitimus 2024 prašymų teikimo metams,]

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamento (ES) 2021/2115 daliniai pakeitimai

Reglamentas (ES) 2021/2115 iš dalies keičiamas taip:

(1) 4 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

(a) 3 dalies a punktas pakeičiamas taip:

„a) ariamoji žemė – pasėliams auginti dirbama žemė arba žemės plotai, kuriuose gali būti auginami pasėliai, bet kurie yra palikti pūdymui; be to, įsipareigojimo galiojimo laikotarpiu tai – pasėliams auginti dirbama žemė arba žemės plotai, kuriuose gali būti auginami pasėliai, bet kurie yra palikti pūdymui ir kurie buvo atidėti pagal šio reglamento 31 straipsnį ar 70 straipsnį arba Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 (*) 22, 23 arba 24 straipsnį, arba Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 (**) 39 straipsnį, arba Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 (***) 28 straipsnį;

---

panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013 12 20, p. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

(*)1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiantis bei panaikinantis tam tikrus reglamentus (OL L 160, 1999 6 26, p. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1999/1257/oj).

(**) 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (,OL L 277, 2005 10 21, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2005/1698/oj).

(***) 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013 12 20, p. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).“;

(b) 4 dalies pirmos pastraipos b punktas pakeičiamas taip:

„b) bet kuris valdoje esantis plotas, kuris:

i) pasižymi kraštovaizdžio elementais, kuriems taikoma išlaikymo pareiga pagal III priede pateikiamame sąraše nurodytą 8 GAAB standartą, arba

ii) ūkininko atitinkamo įsipareigojimo galiojimo laikotarpiu yra nustatomas arba išlaikomas dėl 31 straipsnyje nurodytos ekologinės sistemos.

Jei taip nusprendžia valstybės narės, „reikalavimus atitinkantis hektaras“ gali pasižymėti kitais kraštovaizdžio elementais, jeigu jie nėra vyraujantys ir dėl užimamo ploto žemės ūkio sklype labai netrukdo vykdyti žemės ūkio veiklos. Įgyvendindamos tą principą valstybės narės gali nustatyti didžiausią žemės ūkio paskirties sklypo, kuris pasižymi tais kitais kraštovaizdžio elementais, dalį.

Kiek tai susiję su daugiamečiu žolynu, pasižyminčiu pavieniais reikalavimų neatitinkančiais elementais, valstybės narės gali nuspręsti taikyti fiksuotus sumažinimo koeficientus, kad nustatytų plotą, kuris būtų laikomas atitinkančiu reikalavimus;“;

(2) 13 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

(a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų išlaikoma visos žemės ūkio paskirties žemės, įskaitant žemę, kuri nebenaudojama gamybos tikslais, gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė. Valstybės narės, vadovaudamosi pagrindiniu III priede nurodytų GAAB standartų tikslu, nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams nustato minimaliuosius standartus dėl kiekvieno tame priede pateiktame sąraše nurodyto GAAB standarto. Nustatydamos standartus valstybės narės atsižvelgia, kai aktualu, į konkrečius atitinkamų vietovių ypatumus, įskaitant dirvožemio būklę ir klimato sąlygas, taikomas ūkininkavimo sistemas, ūkininkavimo praktikas, ūkio dydį bei struktūrą, žemės naudojimą ir atokiausių regionų ypatumus.

Nustatydamos III priede išvardytus 5, 6, 7 arba 9 GAAB standartus, valstybės narės gali nustatyti konkrečias tų standartų reikalavimų laikymosi išimtis. Konkrečios 5, 6, 7 arba 9 GAAB standartų išimtys grindžiamos objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais, tokiais kaip pasėliai, dirvožemio tipai ir ūkininkavimo sistemos arba žala daugiamečiams žolynams, be kita ko, padaryta plėšrūnų ar invazinių rūšių, ir yra taikomos ribotam plotui. Konkrečios išimtys nustatomos tik tais atvejais ir tiek, kiek jos būtinos konkrečioms tų standartų taikymo problemoms spręsti, ir jos neturi reikšmingos neigiamos įtakos kiekvieno iš tų standartų indėliui siekiant III priede išvardytų pagrindinių tikslų.“;

(b) įterpiama 2a dalis:

„2a. Įgyvendindamos pagal 1 ir 2 dalis nustatytus minimaliuosius standartus, valstybės narės gali leisti laikinai nukrypti nuo reikalavimų, pavyzdžiui, tuose standartuose nustatytų terminų ir laikotarpių, jei dėl oro sąlygų ūkininkai ir kiti paramos gavėjai atitinkamais metais negali laikytis tų reikalavimų. Šios laikinos nukrypti leidžiančios nuostatos yra taikomos tik oro sąlygų paveiktiems ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams arba vietovėms ir taikomos tik tol, kol jos tikrai būtinos.“;

(3) 31 straipsnyje įterpiama 1a dalis:

„1a. Pagal 1 dalyje nurodytas ekologines sistemas valstybės narės sukuria ir remia sistemas, apimančias negamybinių plotų, pavyzdžiui, pūdymui paliktos žemės, išlaikymo praktiką, ir naujų kraštovaizdžio elementų sukūrimą ariamojoje žemėje. Šios sistemos aktyviems ūkininkams ir aktyvių ūkininkų grupėms yra savanoriškos.“;

(4) 119 straipsnio 7 dalis pakeičiama taip:

„7. Prašymas iš dalies pakeisti BŽŪP strateginį planą gali būti teikiamas du kartus per kalendorinius metus, atsižvelgiant į galimas išimtis, kurios numatytos šiame reglamente arba kurias Komisija nustato pagal 122 straipsnį. Be to, BŽUP strateginio plano laikotarpiu gali būti pateikti trys papildomi prašymai iš dalies pakeisti BŽŪP strateginį planą. Ši dalis netaikoma prašymams dėl dalinių pakeitimų siekiant pateikti trūkstamus elementus pagal 118 straipsnio 5 dalį.“;

(5) 120 straipsnis papildomas šia dalimi:

„1 dalis netaikoma XIII priede išvardytų teisėkūros procedūra priimamų aktų daliniams pakeitimams, kurie įsigalioja po 2025 m. gruodžio 31 d.“;

(6) III priedas iš dalies keičiamas taip:

(a) lentelėje įrašas „6 GAAB“ pakeičiamas taip:

”

6 GAAB	Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis būtų tuščias pažeidžiamiausiais laikotarpiais, kaip nustato valstybės narės (****).	Dirvožemio apsauga laikotarpiais, kuriais jis yra pažeidžiamiausias

(****) Valstybės narės visų pirma gali atsižvelgti į trumpą vegetacijos laikotarpį, kurį lemia žiemos laikotarpio trukmė ir atšiaurumas atitinkamuose regionuose.“;

(b) lentelėje įrašas „7 GAAB“ pakeičiamas taip:

„

7 GAAB	Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius. Be to, valstybės narės gali nuspręsti leisti ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams laikytis šio standarto įvairinant pasėlius (*****).	Dirvožemio potencialo išsaugojimas

(*****) Sėjomaina apima pasėlių keitimą žemės sklypų lygmeniu (išskyrus daugiametes kultūras, žolę ir kitus žolinius pašarus bei pūdymui paliktą žemę), įskaitant tinkamai valdomus antrinius pasėlius.

Atsižvelgdamos į ūkininkavimo metodų įvairovę ir agroklimatines sąlygas, valstybės narės atitinkamuose regionuose gali leisti taikyti kitokią sustiprintos sėjomainos pasitelkiant ankštinius augalus arba pasėlių įvairinimą praktiką, kuria siekiama pagerinti ir išsaugoti dirvožemio potencialą laikantis šio GAAB standarto tikslų.

Apibrėždamos pasėlių įvairinimo reikalavimus, valstybės narės laikosi šių minimaliųjų reikalavimų:

- kai valdos ariamosios žemės dydis yra 10–30 hektarų, taikant pasėlių įvairinimą valdos ariamojoje žemėje auginami bent dviejų skirtingų rūšių pasėliai. Pagrindiniams pasėliams neturi būti skirta daugiau kaip 75 % tos ariamosios žemės;

- kai valdos ariamosios žemės dydis yra daugiau kaip 30 hektarų, taikant pasėlių įvairinimą valdos ariamojoje žemėje auginami bent trijų skirtingų rūšių pasėliai. Pagrindiniams pasėliams neturi būti skirta daugiau kaip 75 % tos ariamosios žemės ploto, o dviejų rūšių pagrindiniams pasėliams kartu neturi būti skirta daugiau kaip 95 % tos ariamosios žemės ploto.

Valstybės narės gali netaikyti šiuo standartu numatytų pareigų valdoms:

a) kuriose daugiau kaip 75 % ariamosios žemės naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti, yra pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniams augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;

b) kuriose daugiau kaip 75 % reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės yra daugiametis žolynas, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti arba pasėliams vandenyje auginti didžiąją metų dalį arba didžiąją pasėlių auginimo ciklo dalį, arba naudojama keliais minėtais tikslais, arba

c) kuriose ariamoji žemė neviršija 10 hektarų.

Valstybės narės gali nustatyti didžiausią ploto, kuriame auginami vienos rūšies augalai, ribą, kad būtų užkirstas kelias didelio masto monokultūroms.

Ūkininkai, sertifikuoti pagal Reglamentą (ES) 2018/848 (******), laikomi atitinkančiais šį GAAB standartą.

(******) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 (OL L 150, 2018 6 14, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj).“;

(c) lentelėje įrašas „8 GAAB“ pakeičiamas taip:

„

8 GAAB	— Kraštovaizdžio elementų išlaikymas — Draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu — Galimybė taikyti apsaugos nuo invazinių augalų rūšių priemones	Negamybinių objektų, kuriais siekiama pagerinti ūkių biologinę įvairovę, išlaikymas

“

2 straipsnis

Reglamento (ES) 2021/2116 daliniai pakeitimai

Reglamentas (ES) 2021/2116 iš dalies keičiamas taip:

(1) 83 straipsnio 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Nukrypstant nuo 1 dalies, ūkininkams, kurių turimų valdų maksimalus dydis neviršija 10 hektarų žemės ūkio paskirties žemės ploto, deklaruoto pagal 69 straipsnio 1 dalį, kontrolė pagal šio straipsnio 1 dalį nustatytą sistemą netaikoma.“;

(2) 84 straipsnis papildomas šia dalimi:

„4. Nukrypstant nuo 1–3 dalių ir 85 straipsnio, ūkininkams, kurių turimų valdų maksimalus dydis neviršija 10 hektarų žemės ūkio paskirties žemės ploto, deklaruoto pagal 69 straipsnio 1 dalį, nuobaudos, nurodytos 1–3 dalyse ir 85 straipsnyje, netaikomos;“;

(3) 104 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punkto iv papunktis pakeičiamas taip:

„iv) EŽŪFKP atveju – kiek tai susiję su paramos gavėjų patirtomis išlaidomis ir mokėjimo agentūros išmokėtomis išmokomis įgyvendinant kaimo plėtros programas pagal Reglamentą (ES) Nr. 1305/2013, išskyrus Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 96 ir 97 straipsnius, kiek tai susiję su paramos gavėjais, kuriems taikoma šio reglamento 83 straipsnyje nurodyta kontrolės sistema;“.

[3 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio nuostatos

(1) Nukrypstant nuo Reglamento (ES) 2021/2115 119 straipsnio 8 dalies trečios pastraipos, su EŽŪGF susijusių BŽŪP strateginių planų dalinių pakeitimų, kuriuos valstybės narės pateikė Komisijai patvirtinti pagal to reglamento 119 straipsnio 2 dalį

dėl 2024 prašymų teikimo metų, ir kurie yra susiję su šio reglamento 1 straipsnio 6 dalies a, b ir c punktuose nustatytais elementais, įsigaliojimo dienos Komisija neturi tvirtinti.

(2) Nukrypstant nuo Reglamento (ES) 2021/2115 119 straipsnio 11 dalies, valstybės narės gali nuspręsti, kad 2024 prašymų teikimo metais BŽŪP strateginių planų daliniai pakeitimai, susiję su šio reglamento 1 straipsnio 6 dalies a, b ir c punktuose nustatytais elementais, teisiškai įsigalioja prieš juos patvirtinant Komisijai. Dėl šio reglamento 1 straipsnio 6 dalies c punkte nustatyto elemento valstybės narės gali priimti tą sprendimą tik tuo atveju, jei 2024 prašymų teikimo metais jos taiko sistemą, apimančią negamybinių plotų, pvz., pūdymui paliktos žemės, išlaikymo arba naujų kraštovaizdžio elementų sukūrimo ariamojoje žemėje praktiką, nurodytą Reglamento (ES) 2021/2115 31 straipsnyje.

Priimdamos šį sprendimą valstybės narės užtikrina, kad būtų laikomasi bendrųjų Sąjungos teisės principų, visų pirma teisinio tikrumo principo, nediskriminavimo principo ir ūkininkų bei kitų paramos gavėjų teisėtų lūkesčių apsaugos ir būtų atsižvelgiama į ūkininkų ir kitų paramos gavėjų poreikį turėti pakankamai laiko šiems daliniams pakeitimams įgyvendinti.]

4 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

[2024 prašymų teikimo metais taikomi 1 straipsnio 6 dalies a, b ir c punktai ir 2 straipsnio 2 ir 3 punktai.]

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkas / Pirmininkė	*Pirmininkas / Pirmininkė*